

פרשת שמות - איסור מחיקת השם

רב הניאל שטיין

א. דברים (י"ב, ג'-ד') - ואבדתם את שמם מן המקום ההוא. לא תעשון כן לה' אלוהיכם.

ב. רמב"ם (פ"ו יסודי התורה ה"א-ב') - כל המאבד את שם מן השמות הקדושים הטהורים שנקרא בהם הקדוש ברוך הוא לוקה מן התורה, שהרי הוא אומר בעבודת כוכבים ואבדתם את שמם מן המקום ההוא לא תעשון כן לה' אלקיכם. ושבעה שמות הם, השם הנכתב יו"ד ה"א וא"ו ה"א והוא השם המפורש, או הנכתב אדני, ואל, אלוה, ואלהים, ואלהי, ושדי, וצבאות, כל המוחק אפילו אות אחת משבעה אלו לוקה.

ג. רמ"א (יו"ד סי' רע"ו סע' י"ג) - ויש נוהרין אפילו במלת שלום שלא לגמור כתיבתו.

ד. ש"ך (יו"ד סי' קע"ט ס"ק י"א) - אבל השם בל' הקדש הוא שם אבל בלשון חול אינו שם כלל והגע עצמך דהא מותר למחות שם שנכתב בלשון חול כגון גאט בלשון אשכנז או ברו"ג בלשון פולין ורוסי"א וכיוצא בזה.

ה. משנ"ב (סי' פ"ה ס"ק י') - שאר ד"ת וכ"ש השמות שאינם נמחקין אסור לאמור שם אפילו בלשון לע"ז כגון גא"ט בלשון אשכנז או בוגא בלשון פולין ורוסיא וכה"ג שאף ששם זה אין בו קדושה באותיות כתיבתו ומותר למוחקו מ"מ יש בו משום בזיון בהזכרתו במקום טינופת.

ו. תשו' תשב"ץ (ח"א סי' קע"ז) - דע שאין השם מתקדש אא"כ נתכוון הכותב לקדשו אבל כתבו שלא בכונת קדוש' אינו קדוש וכו' וכל שכן שמות בני אדם כגון צורי ועמנו אל ואליה וכיוצא בהם שאע"פ שהם נקראים בשם הב"ה שמות בני אדם הם ולא נתקדשו.

ז. רמב"ם (פ"ו יסודי התורה ה"ה) - שאר הכינויין שמשבחין בהן את הקדוש ברוך הוא כגון חנון ורחום הגדול הגבור והנורא הנאמן קנא וחזק וכיוצא בהן הרי הן כשאר כתבי הקדש ומותר למוחקן.

ח. רמ"א (סי' רע"ו סע' י') - והשם שכותבין בסדורין ב' יודין ואחד על גביהן, מותר למחקו אם הוא לצורך. [ש"ך (ס"ק י"ד) - ומפסקי הרא"י איתא לצורך גדול].

ט. גמ' שבועות (לה:): - ת"ר כתב אלף למד מאלקים, י"ק מיל', הרי זה אינו נמחק, שין דלת משדי, אלף דלת מאדני, צדי בית מצבקות הרי זה נמחק.

י. תוס' שבועות (לה:). ד"ה בפר"ה גרס - א"ד מן השם אינו נמחק, ותימה דמאי שנא מצ"ב מצבאות וש"ד משדי דנמחקין לפי שאין שם בפני עצמו ושמא משום דשם המיוחד הוא יש להחמיר בו יותר.

יא. תשו' תרומת הדשן (סי' קע"א) - כיון דזה השם יו"ד בתחילה היינו התחלת שם המיוחד כתיבתו והוי כמו ראש התיבה וכו', מכ"מ אולי י"ל דהואיל והוא מן השם המיוחד בכתיבתו יש להחמיר יותר ואם אין צורך גדול בדבר למה נתיר למוחקן.

יב. פ"ת (שם ס"ק ט"ז) - וכ"כ בס' בני יונה וכו' וכן אותם השמות שכותבין בסידורים ב' יודיין או ה' ודומיהן לסי' ששייך שם השם לא ימחקם כ"א לצורך גדול וזהו מכבוד השם ויראתו.

יג. רמב"ם (פ"ו יסודה"ת ה"ח) - כתבי הקדש כולן ופירושיהן וביאוריהן אסור לשורפם או לאבדם ביד והמאבדן ביד מכין אותו מכת מרדות במה דברים אמורים בכתבי הקדש שכתבם ישראל בקדושה אבל אפיקורוס ישראל שכתב ספר תורה שורפין אותו עם האזכרות שבו, מפני שאינו מאמין בקדושת השם ולא כתבו לשמו אלא שהוא מעלה בדעתו שזה כשאר הדברים והואיל ודעתו כן לא נתקדש השם.

יד. תשו' תשב"ץ (ח"א סי' ב') - אחר שנתפרש זה יש לי לפרש דלאו דוקא כתבי הקדש השלמים אלא אפילו ברכות וקמיעין והפטורות וספרי אגדות ומגלות שכותבין לתינוקות להתלמד בהן כלן אסורין לאבדן ביד.

טו. שו"ע (סי' רפ"ג סע' ד') - אסור לרקם פסוקים בטלית.

טז. שו"ע (סי' רפ"ד סע' ב') - אסור לכתוב ג' תיבות מפסק בלא שרטוט אם הוא כתב אשורית וכו' מיהו באגרת שלומים מותר לכתוב אפילו כמה תיבות מהפסוק לדבר צחות.

יז. פ"ת (סי' רפ"ד ס"ק א') - עיין תשובות רשב"ש שכתב דפעמים ג' כותבין ד' אין כותבין, כגון שתיבה הג' אינו גומר הענין וכו' ובשתי תיבות בכל גווני שרי מפני שלא הוברר אם הם של חול או דברי קדושה.

יח. רמ"א (סי' רפ"ד סע' א') - וי"א דאין לכתוב דברים של חול בכתב אשורית שכותבין בו התורה.

יט. פ"ת (סי' רע"א ס"ק כ') - וכן הנדפסים בכתב אשורית והענין חול כמו ספרי אקלידוס ואבן סיני של רפואות אף שאין בהם קדושת חומר ולא פועל במחשבתו ולא תכלית לנפש ואין כאן רק הצורה לבד ראוי למנוע מלנהוג בהם בזיון לקנח בהם ולזרקן לארץ או למקום אבדון.

כ. רמב"ם (פ"י ספר תורה ה"ד) - הלוחות שכותבין בהן לתינוק להתלמד אין בהן קדושה.

כא. תשו' עין יצחק (סי' ה') - ולמדנו מן דברי הרמב"ם דס"ל בכתב שלא לשם קדושה דלא נתקדשו ומותר למוחקן וכו' ועוד למדנו מן הרמב"ם הנ"ל דאף בכתבי קודש דנאסר מדרבנן לאבדן ולשורפן דאין זה רק אם כתבם הישראל בקדושה, ומשמע דכל זמן שלא כתבם בקדושה דלא חל עליהם כתבי הקודש לאוסרן לאבדן ולשורפן.

כב. גמ' מגילה (כו:) - תנו רבנן תשמישי מצוה נזרקין, תשמישי קדושה נגנזין. ואלו הן תשמישי מצוה סוכה, לולב, שופר, ציצית, ואלו הן תשמישי קדושה דלוסקמי ספרים, תפילין ומזוזות, ותיק של ספר תורה, ונרתיק של תפילין ורצועותיהן.

כג. שו"ע (סי' כ"א סע' א') - חוטי ציצית שנפסקו, יכול לזרקן לאשפה, מפני שהיא מצוה שאין בגופה קדושה, אבל כל זמן שהם קבועים בטלית, אסור להשתמש בהם כגון לקשור בהם שום דבר וכיוצא בזה, משום בזוי מצוה. (וי"א דאף לאחר שנפסקו, אין לנהוג בהן מנהג בזיון לזרקן במקום מגונה, אלא שאינן צריכין גניזה, ויש מדקדיקין לגונזן, והמחמיר ומדקדק במצות תע"ב).